

løse for de store Omkostninger, som denne maatte medføre. Dette staaer meget tydeligt i Indledningen til Forordningen, idet det der hedder, at „Kongen vil forunde dem, som foretage slige almeennyttige, samt for Bondestanden og Agerdyrkingen gavnlige Indretninger, en billig Fordeel“. Der er altsaa Tale om fra Kongens Side at indrømme dem, der foretage de omhandlede gavnlige Foranstaltninger, en billig Fordeel, og dermed stemmer det fuldkomment, naar det i § 11 hedder: „for desmere at opmuntre Udskiftninger af Fællesskab . . . , saa indrømmes der den, der foretager saadanne Udskiftninger, Ret til at bortforpagte“ osv. Det ærede Medlem er fuldkommen inde i Sagen, det viser den Bøining af Hovedet, hvormed han ledsager mine Bemærkninger; men, er det Tilfældet, saa vil det ærede Medlem ogsaa være inde i, at her er Tale om noget ganske Andet end det, han fremsatte; Sagens Stilling er en ganske anden end den, han gav den. Sagens Stilling er den, at § 11 er givet som en Erstatning, som et Led i Betalingen for Udskiftningen, og sletter man nu denne Paragraph ud, saa borttager man altsaa denne Deel af Betalingen, efterat Arbejdet er ydet. Det er den virkelige Stilling af Sagen, naar det skal siges klart og reent.

J. Andersen: Ja, jeg er ganske enig med den ærede sidste Taler i, at det var derfor, at denne Bestemmelse blev givet. Der er kun den Forskjel mellem ham og mig, at jeg mener, at denne Erstatning for, hvad der er skeet i 1792, er givet for mange Aar siden og ikke skal blive ved at gives, saalænge Verden staaer. Gaaer han til Landhøvekommissionen, vil han der finde den samme Mening udtalt, som jeg her har fremsat. Det gjælder saameget mere, som denne Ret ikke er brugt i nogen væsentlig Grad, men som det ærede Medlem hidtindtil (Madvig) fremhævede, i 70 Aar kun har været anvendt i enkelte Tilfælde. Det var først, efter at Loven af 1861 var fremkommen, at disse Forpagtninger kom i Brug. Det er virkelig løierligt, at man i 1861 skal betale for Noget, der er skeet i 1792. — Med Hensyn til, at den

ærede 3die Landskingsmand for 9de Kreds (Mourier-Petersen) syntes at have forstaaet mine Udtalelser saaledes, at jeg skulde have sagt, at det var almindeligt, at der blev gjort Misbrug af denne Ret, da har jeg langstaa sagt dette. Gud ske Lov, der er mange humane og retfærdige Godseiere, Gud ske Lov, at de udgjøre Størstedelen; men den høitærede Minister har sagt, at der var skeet Misbrug, og det ærede Medlem kom selv til at sige, at det ikke lod sig nægte, at der paa enkelte Steder havde fundet Misbrug Sted. Jeg skal vel forvare mig imod at skære Alle over een Kam; men der er gjort Misbrug, og dersom det ærede Medlem vilde stille et Forslag, ved hvilket vi kunde undgaae at komme til at skade de humane Godseiere, dem, som ikke ville misbruge Retten, saa skulde jeg stemme for det; men jeg frygter meget for, at et saadant Forslag ikke er til at udfinde. Det er Noget, der gaaer gjenne hele Livet; vi ere nødte til at skrive vore Love og Contracter saaledes, at vi derved maaskee komme til at genere de hønnette Mænd, fordi vi maae sikke os mod Misbrug.

Lehmann: Jeg skal ikke forlænge Discussionen om denne Sags Realitet. Jeg har for mit Bedkommende ikke den allerfjerneste Tvivl om, at dersom der forelaa det Alternativ enten at faae § 11 heelt ophævet, eller at faae den nærmere reguleret, ikke blot saaledes, som det af den ærede Indenrigsminister er foreslaaet, men ogsaa saaledes, som dette yderligere er udviklet af Udvalget, saa vilde jeg foretrække det Første, fordi det er min Overbeviisning, der støtter sig paa en meget stærk og gennemgaaende Erfaring, at Forpagtningsretten er til stor Hinder for det, der for mig er det eneste rette Diemed, nemlig det Fæstevang undergivne Bøndergodes Overgang til Selveiendom. Det ærede 9de kongevalgte Medlem (Sjischer) maa tillade mig, at jeg forbeholder mig, naar dette Tidspunkt er indtruffet, nærmere at udvikle min Mening om, i hvilken Grad, i hvilket Omfang og under hvilke Indskrænkninger den frie Udnyttelse af Jorden bør finde Sted; thi at forlange af mig, at jeg nu skulde udvikle mig